

Meld. St. 22(2022-2023) «Kunstnarkår» innspel til høyring i frå Norsk Komponistforening

Norsk Komponistforening (NKF) set pris på at meldinga har kome. Samstundes vil vi merke at meldinga i større delar legg føre framlegg til løysningar som skal greia ut og/eller kome seinare, heller enn den peikar mot tiltak som kan gjere noko med utfordringane i dag. Meldinga bidreg i lita grad til ny kunnskap på musikkfeltet. Informasjonen om musikkfeltet i dokumentet er så lite spesifikt at det er vanskeleg å skape god og treffsikker politikk på dette grunnlaget. Vi hadde venta meir av den første kunstnarmeldinga på 25 år.

Norsk musikk og kultur viser et bilet av oss sjølve og skaper ei sjølvforståing som kan utvikle samfunnet vidare. Norsk kultur- og musikkliv viser òg fram for resten av verda kven vi er som samfunn. Difor meiner NKF at vi må tinge, skape og nytte meir ny norsk musikk som er grunna i dei mange ulike verkelegheitene som kunstnarar står i no i dag.

Meldinga Kunstnarkår manglar og treng meir av :

- Kunnskap om utviklinga i vederlagsinntekter for ulike grupper av skapande kunstnarar innan musikkfeltet. Kunstnarundersøkinga frå Telemarksforskning kartla ikkje dette på ein treffsikker måte. Her kunne ein enkelt henta inn gode tal i frå TONO, Kopinor og liknande organisasjonar. Vi veit at nedgang i desse inntektene er ein av årsakene til ein pressa komponistøkonomi.
- Kunnskap om utviklinga i komponisthonorar og honorarpraksis. Dette er ikkje nemnt i meldinga eller i kunstnarundersøkinga. Her kunne verdifull informasjon vert henta i frå statens eigne ordningar slik som ordninga for støtte til bestillingsverk i Norsk Kulturråd, Det Norske Komponistfond og frå Komponistenes Vederlagsfond. Til dømes er punktet om Det norske komponistfond punkt 11.2.4 et reint informasjonspunkt om fondets overordna innretning men seier ikkje noko om økonomisk utvikling, effektar eller kvalitative vurderingar av verknadane av desse i fondet. Det same gjeld for dei fleste andre elementa i statens eigne verkemiddelapparat som i det heile ikkje er undersøkt. Ein refererer fleire stader i meldinga til at kunstnarane er underbetalte og kunstnarøkonomien er pressa. Då er det særparadoksalt at meldinga ikkje undersøkjer kva som er årsaka til det. Vi meiner at økonomien i fleire av desse ordningane som staten sjølv har direkte og indirekte kontroll på, kombinert med dramatisk auke i kunstnarar og sökjartal, er mellom hovudårsakene til ein stadig meir pressa kunstnarøkonomi.
- Når kunstnarundersøkinga eksplisitt seier at komponistar og andre kunstnarar må nytte stadig meir tid på anna arbeid enn sitt kunstnarlege verke så skulle denne kunstnarmeldinga sjølv sagt gått inn i desse problemstillingane og funne årsakene til dette, slik at ein kunne forma effektive og treffsikre politiske tiltak. Det gjer ikkje Kunstnarkår.
- Kunnskap om utviklinga i tildeling av stipend er nemnt i meldinga men ikkje klart lagt fram. Innretninga av, endringane i, og verknadane av stipendordningane, er heller ikkje analyserte og dokumentert i meldinga. Det nyttast derimot mykje energi på drøfting av plassering av sekretariatsfunksjonen, noko som uansett vil ha liten direkte innverknad på kunstnarane sine kår.
- Regjeringa tek heller ikkje tak i mangelen på kunnskap om det kunstnarlege innhaldet i dei store statsfinansierte musikkinstitusjonane. Vi har peika på store manglar i rapporteringa kring repertoaret i frå institusjonane, og løysingar for betra rapportering er spela inn til Kulturdirektoratet og KUD, ved fleire høve og over fleire år, utan at noko skjer. Kunnskap om det faktiske innhaldet og bruken av musikken som skapast i Noreg i dag ville ha synt fram enda ein grunn til kva som ligg bak kunstnarane sine sviktande inntekter.
- For å slå fast kor lite regjeringa er interessert i kunnskap så tilrår Prop. 23 S (2023 – 2024) nye overføringer frå Kap. 323 Post 01 på 2,4 millionar som skulle vore nytta til om anna å dekkje «evaluerings og kvalitetssikringsarbeid på musikk- og scenekunstområdet». Liknande overføringer i frå kunnskap, evaluering og forsking gjerast òg i Kap. 325 post 01 og post 21, på

til saman 8,4 millionar. Totalt overførast 10,8 millionar kroner i midlar som eigentleg skulle vore nytta til å til å få meir kunnskap, men som departementet ikkje har teke i bruk sjølv om feltet skrik etter det. Om lag det same hende sist år i Prop. 23 S (2022 – 2023).

- Alt dette visar korleis denne meldinga, og med det regjeringa, sviktar den kunnskapsbaserte politiske styringa og forvaltinga av feltet. Det verkar som om ein knip att auga og held for øyrene for ikkje å vite.

Eit trygt arbeidsliv

Slik kapittel 9 no er, bidreg ikkje meldinga til nokre konkrete tiltak men berre nye utgreiingar. Norsk Komponistforening er stolte av det ordna og trygge arbeidslivet i Noreg, men det er ikkje alltid sjølvstendig næringsdrivande komponistar nyt godt av det slik andre gjer. Komponistforeningen verkar både som fag- og interesseorganisasjon for profesjonelle komponistar i Noreg. Vi opplever at meldinga ikkje anerkjenner oss og andre kunstnarorganisasjonar som dei profesjonelle kunstnarane sine representantar i spørsmål om arbeidsforhold. Eit døme på dette er meldinga sin konklusjon om at kunstnarar flest ikkje er organiserte fordi dei ikkje er lønnstakararar, s. 90.

Norsk Komponistforening meiner ein kan få til eit slik ryddig og trygt arbeidsliv for kunstnarar ved å sørge for:

- Eit konstruktivt trepartssamarbeid for kulturfeltet, der vi og andre organisasjonar vert anerkjende som dei profesjonelle kunstnarane sine fagorganisasjonar, på lik linje med andre fagforeiningar
- Gode kollektive rammeavtaler for tinging av musikk på alle relevante produksjonsområde og plikta til å gje ut rimelege vederlag for alle institusjonar finansiert av det offentlege
- At dei offentlege finansierte ordningane for støtte til tingingsverk og komponering gjev honorar som er i tråd med dei tariffar og framforhandla avtalar vi som fagorganisasjon har
- Utvida sosiale rettar for sjølvstendig næringsdrivande slik at sjølvstendige næringsdrivande kunstnarar kan få opptening av rettighetar til trygd og pensjon på lik linje med alle andre arbeidstakarar
- At dei statlege kunstnarstipenda følgjer den generelle løns- og prisutviklinga i samfunnet, og at dei gjev oppteninga av pensjon i frå fyrste krone
- Gode mekanismar for tvisteløysing knytt til opphavsrettslege spørsmål

Desse punkta viser korleis meldinga manglar eit solid kunnskapsgrunnlag for å skape treffsikker politikk for vårt felt samstundes som ein ikkje nyttar den kunnskapen som er tilgjengeleg for å gjere politiske tiltak. Døme på det siste kan vere den akutte situasjonen vi står ovanfor innan kunstig intelligens der ein skyy ansvaret over på EU. Eit anna døme kan vere manglande bruk av handlingsrommet som finnast i tilskotsbreva frå KUD til dei offentleg finansierte institusjonane som vi veit sviktar på heilt sentrale vedtekne kulturpolitiske mål knyta til nyskaping, mangfold og kunstnarleg bredde. Departementet skulle nyttar denne meldinga til å kome ut av ventemodus og sette inn klare og tydelege politiske tiltak. Diverre står no meldinga for oss fram som ein stor pauseknapp og ikkje som eit aktivt politisk dokument.

Vonlegvis kan de ta med dykk innspela våre i handsaminga av meldinga «Kunstnarkår» og vere med på å sørge for fleire konkrete tiltak, skape eit tryggare arbeidsliv, meir jamstilling, meir mangfold og meir kunnskapsbasert forvalting av kulturlivet i Noreg. Ein lyt gå i frå å uttrykkje ynskje om å gjere noko til å faktisk ta tak i det og gjere det.

Med venleg helsing

Jørgen Karlstrøm
Styreleiar

Framlegg til merknader til «Kunstnarkår» i frå Norsk Komponistforening

- Desse medlemmane ser kor naudsynt det er med eit konstruktivt trepartssamarbeid for kulturfeltet og ønskjer difor at regjeringa i sitt arbeid anerkjenner dei profesjonelle kunstnarane sine organisasjonar som fagorganisasjonar på linje med andre fagforeiningar. Det er naturleg at dei profesjonelle kunstnarane sine organisasjonar vert involverte i eit slikt trepartssamarbeid.
- Desse medlemmane meiner regjeringa lyt sørge for gode kollektive rammeavtalar for tinging av musikk på alle relevante produksjonsområde og at alle institusjonar finansiert av det offentlege fyller plikta til å gje ut rimelege vederlag i samspel med desse avtalan
- Desse medlemmane vil at dei offentlege finansierte ordningane for støtte til tingingsverk og komponering gjev honorar som er i tråd med tariffar og framforhandla avtalar
- Desse medlemmane ser korleis rettane til sjølvstendig næringsdrivande kunstnarar er svake i møte med pensjon, sjukelønn og anna rettigheitar til trygd. Desse medlemmane ønskjer difor at regjeringa kjem tilbake med eit konkret framlegg til korleis dei kan utvida sosiale rettar for sjølvstendig næringsdrivande slik at sjølvstendige næringsdrivande kunstnarar kan få opptening av rettigheitar til trygd og pensjon på lik line med alle andre arbeidstakrar
- Desse medlemmane ser det som naturleg at dei statlege kunstnarstipenda følgjer den generelle løns- og prisutviklinga i samfunnet, og at dei gjev oppteninga av pensjon i frå fyrste krone og ber regjeringa sørge for at so skjer.
- Desse medlemmane merkar seg korleis fleire organisasjonar i høyringa peika på det manglande kunnskapsgrunnlaget i meldinga og mogleheitene for å enkelt hente inn meir informasjon for betre kvalitetssikring og innsikt. Desse medlemmane registrerte og korleis enkelte organisasjonar trakk fram omfordelingane i frå post 01 Kap 323 og post 01 og 21 i Kap 325 over til andre postar, og korleis det slår negativt ut for rapportering, kvalitetssikring og evaluering for musikk og kulturfeltet. Jamfør; Endringane i statsbudsjettet for 2023 under Kultur- og likestillingsdepartementet, Prop. 23 S(2023-2024).

«Post 01 Driftsutgifter: Bevilgningen på posten skal blant annet dekke evaluerings- og kvalitetssikringsarbeid på musikk- og scenekunstområdet. Utgiftene ved dette blir lavere enn budsjettert i 2023. Bevilgningen på posten foreslås på denne bakgrunn redusert med 2,4 mill. kroner»

Samt for Kap. 325 Allmenne kulturformål, Post 01 Driftsutgifter.

«Post 01 Driftsutgifter: Bevilgningen på posten skal blant annet dekke evaluerings- og kvalitetssikringsarbeid og enkelte fellestiltak på kulturområdet i departementets regi. Det er gjennomført færre fellestiltak enn forutsatt i 2023. Bevilgningen på posten foreslås på denne bakgrunn redusert med 3 mill. kroner»

og

«Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres. Bevilgningen på posten omfatter midler til forskning, utredning samt spesielle drifts- og utviklingsutgifter på Kultur- og likestillingsdepartementets område. Utgiftene på posten vil bli lavere enn forventet i 2023. Bevilgningen foreslås på denne bakgrunn redusert med 5,4 mill. Kroner»

Desse medlemmane er overraska over at ein ikkje nytta seg av dei midlane ein sjølve la inn i budsjettet for kvalitetssikring og evaluering i 2023, og at det same skjedde i 2022. Manglande innsikt i kva som styrer musikkfeltet og kva verknader denne har, gjev eit særsvakt grunnlag for å gjere gode politiske val og gje gode signaler for styring til dømes i tilskotsbrev.

Desse medlemmane ber difor regjeringa ta tak i mogleheitene som ligg i eige budsjett og syte for ei bedra og reell rapportering både i frå kulturfeltet som heilskap men òg om musikken som vert spela i norske musikkinstitusjonar. Berre slik kan ein få eit godt nok grunnlag for evaluering og utvikling av kulturpolitikken på området.

Desse medlemmane ber regjeringa setje av NOK 1 million for å utvikle ei rapportering av høg kvalitet som svarer på dei måla regjeringa sjølv set seg føre i tildelingsbrev, strategiar og meldingar for musikkinstitusjonane i frå post 01 Kap 323. Desse medlemmane ber vidare regjeringa nytte sine eigne avsette midlar på Kap 323 post 01 og kap 325 post 01 til arbeid med evaluering, kvalitetssikring og forsking som budsjettet.